

ЩОДО НИЗЬКОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

На сучасному етапі протидія корупції є одним з основних напрямів державної політики. Одним з дієвих інструментів протидії корупції у світовій практиці є створення спеціальних антикорупційних інституцій. Стаття 36 Конвенції ООН проти корупції передбачається зобов'язання держав-учасниць цієї конвенції забезпечити: 1) існування органу або осіб, які спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних засобів; 2) надання такому органу або особам необхідну самостійність для того, щоб вони могли ефективно виконувати свої функції без неналежного впливу; 3) достатню кваліфікацію та ресурси для співробітників такого органу.

За результатами вимірювання Transparency International світового Індексу сприйняття корупції у 2017 році Україна посіла 130 місце зі 180 позицій, покращивши свій результат всього на декілька позицій, порівняно з минулими роками. Дослідники визначають, що одним з основних критеріїв позитивних змін стало те, що сьогодні в Україні практично завершується процес формування системи спеціалізованих антикорупційних інституцій: було створено Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ), Національне агентство із запобігання корупції (НАЗК) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) на правах самостійного структурного підрозділу в структурі Генеральної прокуратури України. Також зобов'язання України в рамках виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму, обов'язкові рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та інші міжнародні зобов'язання стали зовнішньою передумовою для створення Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА). Щодо змін у системі правосуддя, то у червні 2018 р. було прийнято закон про створення Антикорупційного суду. Однак наразі постає питання про результативність роботи таких органів.

Ефективність діяльності спеціалізованих антикорупційних органів слід оцінювати з урахуванням кількісних (статистичні дані, соціальні опитування) та якісних показників (експертні дослідження).

Практика свідчить про те, що ефективність новостворених інституцій є низькою та не відповідає завданням, які було покладено в основу їх діяльності. Із 200 антикорупційних заходів, які знайшли своє відображення в Антикорупційній стратегії на 2015-2017 рр., так і не виконано близько 35% з них.

Щодо статистичних даних: станом на кінець жовтня 2018 р. Генеральною прокуратурою України було обліковано 8070 фактів хабарництва та інших корупційних злочинів, 2761

скеровано до суду, а засуджено тільки 612 осіб. НАБУ наводить інші цифри: 670 проваджень знаходяться в роботі, повідомлень про підозру – 156, 265 – обвинувачені, справ, скерованих до суду лише 159, рекордно мала кількість вироків – 22. Станом на вересень 2018 р. НАЗК зареєструвало 1478 повідомлень про факт корупції, надало 654 роз'яснень про наявність/відсутність реального конфлікту інтересів.

Причиною такого становища в Україні є декілька основних факторів: 1) створення та розвиток нових антикорупційних інституцій відбувалися в умовах жорсткої політичної боротьби та активної протидії з боку представників політичної еліти, правоохоронних органів та суддівського корпусу; 2) наявний низький рівень суспільної довіри до суб'єктів, наведених вище; 3) невідповідність реальних результатів діяльності прогнозованим та очікуваним; 4) недостатньо чітко прописаний у законодавстві правовий статус антикорупційного органу.

Задля вдосконалення механізму роботи антикорупційних органів слід звернутися до міжнародного досвіду, однак варто пам'ятати, що такий досвід є індивідуальним та його необхідно адаптувати до українських реалій. Також, я вважаю, що проєкт Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2018-2020 роки», що був внесений КМУ у 2017 році, знаходить шляхи та методи покращення діяльності спеціалізованих антикорупційних органів та закріплює механізми боротьби з корупцією в цілому. Проаналізувавши цей проєкт, слід відзначити такі основні напрями:

- вирішення проблеми щодо публічного звітування про фінансові надходження політичних партій (відсутність у НАЗК ефективного інструмента примусу);
- стандартизація статистичної звітності спеціально уповноважених антикорупційних інституцій;
- нагальним пріоритетом залишається створення Антикорупційного суду та забезпечити його незалежність від будь-якого впливу. Підвищити прозорість відбору суддів, розширивши участь громадськості в кваліфікаційному оцінюванні суддів;
- масштабна та ефективна співпраця між реформаторами та громадянським суспільством;
- перехід до нової виборчої системи в Україні, що було підтримано Венеціанською комісією та GREGO;
- ухвалення законодавства про визначення правових засад лобіювання.

До того ж слід посилити спроможність слідчих органів та припинити міжвідомчу боротьбу; припинити тиск на журналістів та активістів, які працюють у цій сфері; впровадити нові електронні державні інформаційні системи (поширити принцип системи ProZorro на нові сфери взаємодії держави, суспільства та бізнесу); позбавити правоохоронні органи права втручатися в економічну діяльність (змінити законодавство про Національну поліцію, Службу безпеки України, позбавивши їх права розслідувати економічні злочини).

Список використаних джерел:

1. Новіков О.В. Світовий досвід функціонування спеціалізованих антикорупційних структур. *Збірник наукових праць «Ефективність державного управління»*. 2015. Вип. 43. С. 52-57.
2. Україна проти корупції: Економічний фронт. Економічна оцінка антикорупційних заходів у 2014-2018 рр. Дніпро: Середняк Т. К., 2018, 85 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018